

Kuntatalouden kehitys vuoteen 2022

Lähde: Kuntatalousohjelma 13.4.2018
sekä Kuntaliiton laskelmat

Kehitysarviossa on pyritty huomioimaan sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset kuntatalouteen

Kokonaistaloudelliset ennusteet ja taustaoletukset

Lähde: Vuosi 2016 Tilastokeskus, vuosi 2017 ja ennusteet 2018-2021 VM 13.4.2018

Prosenttia:	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BKT, määrän muutos	2,1	2,6	2,6	2,2	1,8	1,3	1,1
Palkkasumman muutos	1,6	2,6	3,7	3,5	3,5	3,0	2,8
Yleisen ansiotason muutos	1,1	0,2	1,9	2,5	2,8	2,6	2,6
Työttömyysaste	8,8	8,6	8,1	7,5	7,0	6,9	6,8
Kuluttajahintojen muutos	0,4	0,7	1,2	1,4	1,7	1,8	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,8	-2,1	0,6	2,6	1,6	2,2	2,2
Valtionosuusindeksin muutos	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,5	2,2	2,2
Kuntien ansiotason muutos	1,0	-1,1	1,3	3,3	2,9	2,3	2,3

1) Indeksissä on huomioitu lomarahojen leikkaus vuonna 2017 ja niiden palautuminen vuonna 2020.
Ilman näitä eriä muutos olisi vuonna 2017 -1,0 % ja vuonna 2020 0,5 %

Ennuste kevät 2017:

Prosenttia:	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BKT, määrän muutos	1,4	1,2	1,0	1,2	1,0	1,0
Palkkasumman muutos	1,6	0,9	1,7	2,0	2,6	2,7
Ansiotasoindeksin muutos	1,2	0,5	1,2	1,5	2,2	2,3
Työttömyysaste	8,8	8,5	8,1	7,8	7,6	7,4
Kuluttajahintojen muutos	0,4	1,2	1,3	1,4	1,7	2,0
Kuntien kustannustason muutos ¹⁾	0,8	-1,7	0,7	0,7	3,1	2,0

Laskelma sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksesta kuntien ja kuntayhtymien talouteen, mrd. €

Tulos-/rahoituslaskelman erä	Vaikutus tulokseen/ toiminnan ja inv. rahavirtaan mrd. euroa
Toimintatulot	-3,2
Toimintamenot	+20,3
Toimintakate	+17,1
Verotulot yhteensä	-11,7
- <i>Kunnallisvero</i>	-11,1
- <i>Yhteisövero</i>	-0,6
Valtionosuudet	-6,0
Vuosikate	-0,6
Poistot	+0,4
Tilikauden tulos	-0,2
Nettoinvestoinnit	+0,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	+0,5

Maakuntasektorille siirtyy myös sairaanhoitopiirien velat, joiden arvioidaan kuntatalouden kehitysarviossa olevan 3,5 mrd. vuoden 2020 tasossa.

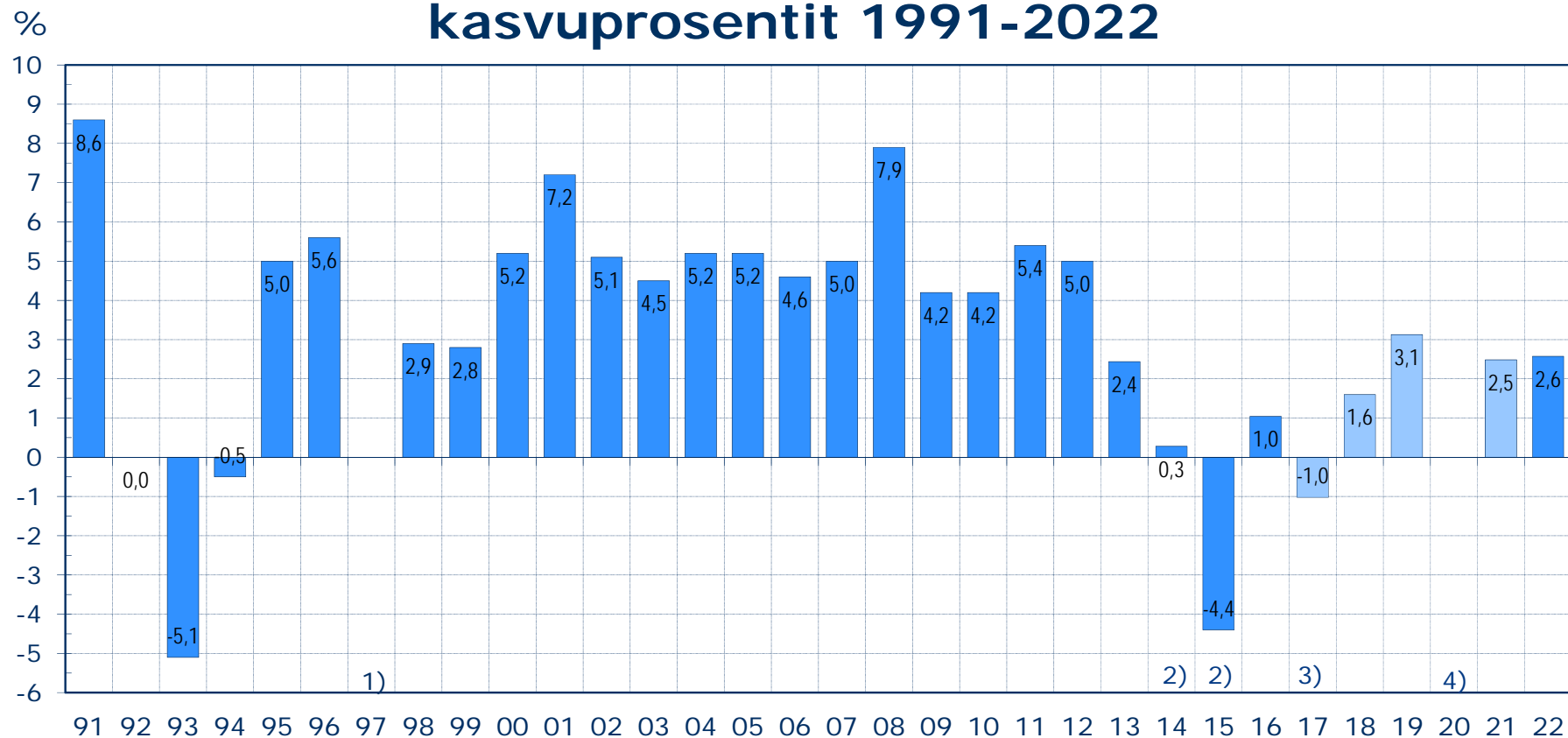
Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
		1)			2)		
Toimintamenot	37,13	36,75	37,34	38,50	19,44	19,92	20,43
- Henkilöstömenot	20,78	20,17	20,20	20,88	10,44	10,68	10,91
- Palkat	15,93	15,84	16,01	16,61	8,42	8,62	8,81
- Muut henkilöstömenot	4,85	4,34	4,19	4,27	2,01	2,06	2,10
- Ostot (materiaalit ja palv.)	12,54	12,85	13,35	13,77	6,62	6,82	7,05
- Avustukset	2,77	2,28	2,29	2,31	1,49	1,49	1,51
- Muut toimintamenot	1,03	1,45	1,49	1,54	0,90	0,93	0,96
Korkomenot	0,33	0,33	0,39	0,44	0,38	0,40	0,41
Investoinnit	4,34	4,47	4,63	4,72	4,01	4,12	4,23
Yhteensä	41,80	41,55	42,36	43,66	23,83	24,44	25,08
Muutos-%:							
Toimintamenot	1,0	-1,0	1,6	3,1	-49,5	2,5	2,6
- Palkat	-1,1	-2,9	0,1	3,4	-50,0	2,3	2,2
- Ostot (materiaalit ja palv.)	3,2	2,4	3,9	3,2	-52,0	3,1	3,3
Menot yhteensä	0,9	-0,6	2,0	3,1	-45,4	2,6	2,6

1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa. KiKy-sopimuksen vaikutus henkilöstömenoihin on vuonna 2017 myös noin -700 miljoonaa euroa.

2) Vuodesta 2020 lähtien menojen tasossa on otettu huomioon sote- ja maakuntaudistus.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2022

- 1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämallin johdosta vuosi 1997 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa
- 2) Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
- 3) Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.
- 4) Sote- ja maakuntauudistuksen johdosta vuosi 2020 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa.

Kuntien verotulot vuosina 2016-2022, mrd. €

(painelaskelma, kuntien veroprosentit pidetty 2018-2019 sekä 2019-2022 samoina)

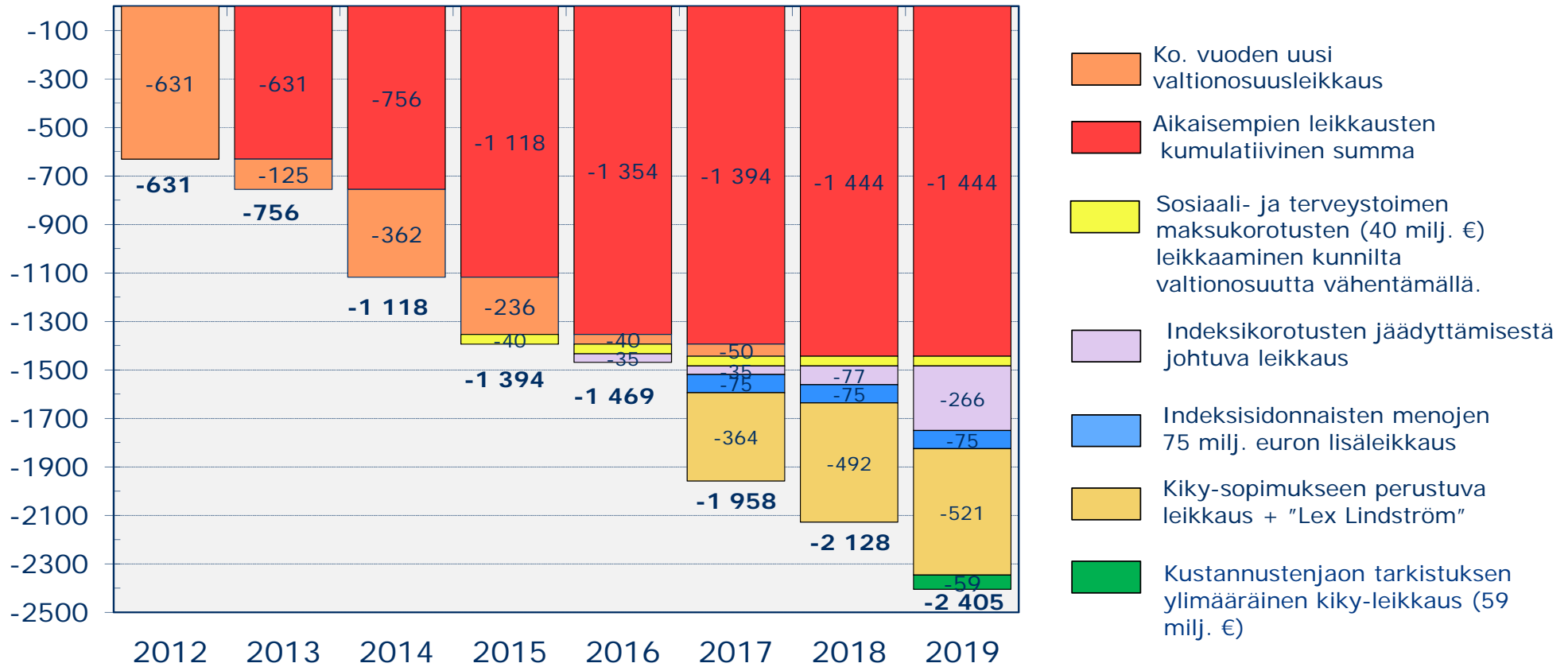
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
					3)		
Verolaji							
Kunnallisvero	18,89	18,90	19,46	20,30	10,16	9,74	9,93
Yhteisövero	1,56	1,86	1,88	2,06	1,59	1,60	1,66
Kiinteistövero	1,65	1,77	1,83	1,87	1,90	1,92	1,95
Verotulot yhteensä	22,10	22,54	23,17	24,22	13,65	13,27	13,54
Muutos-%:							
Kunnallisvero	1,9	0,1	3,0	4,3	-50,0	-4,1	1,9
Yhteisövero	-5,5	19,5	1,3	9,1	-22,7	0,8	3,7
Kiinteistövero	4,3	7,3	3,0	2,2	1,8	1,3	1,1
Verotulot yhteensä	1,5	2,0	2,8	4,5	-43,7	-2,8	2,0
Tuloveroprosentti, keskim.	19,85	19,90	19,86	19,86	7,57	7,57	7,57
Yhteisöveroprosentti	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Osuus yhteisöverosta, %	30,92 ¹⁾	30,34	31,35 ²⁾	31,35	22,33	22,33	22,33

1) Kuntien yhteisövero-osuuden viiden %-yksikön määräaikainen korotus päättyi vuonna 2016

2) Varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensationsa kuntien verotuloja aiotaan korottaa vuodelle 2018 yhteisöveron jako-osuutta korottamalla (60 milj. €).

3) Verotulojen kertymä pysyy vuonna 2020 korkeammalla tasolla, kuin maakuntaudistuksesta johtuvat veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkaukset antaisivat olettaa. Tämä johtuu siitä, että aiempien verovuosien verot kertyvät kunnille vuonna 2020 vielä aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Vuosien 2012-2019 leikkausten vaikutus kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, milj. €

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. € (painelaskelman mukaan)

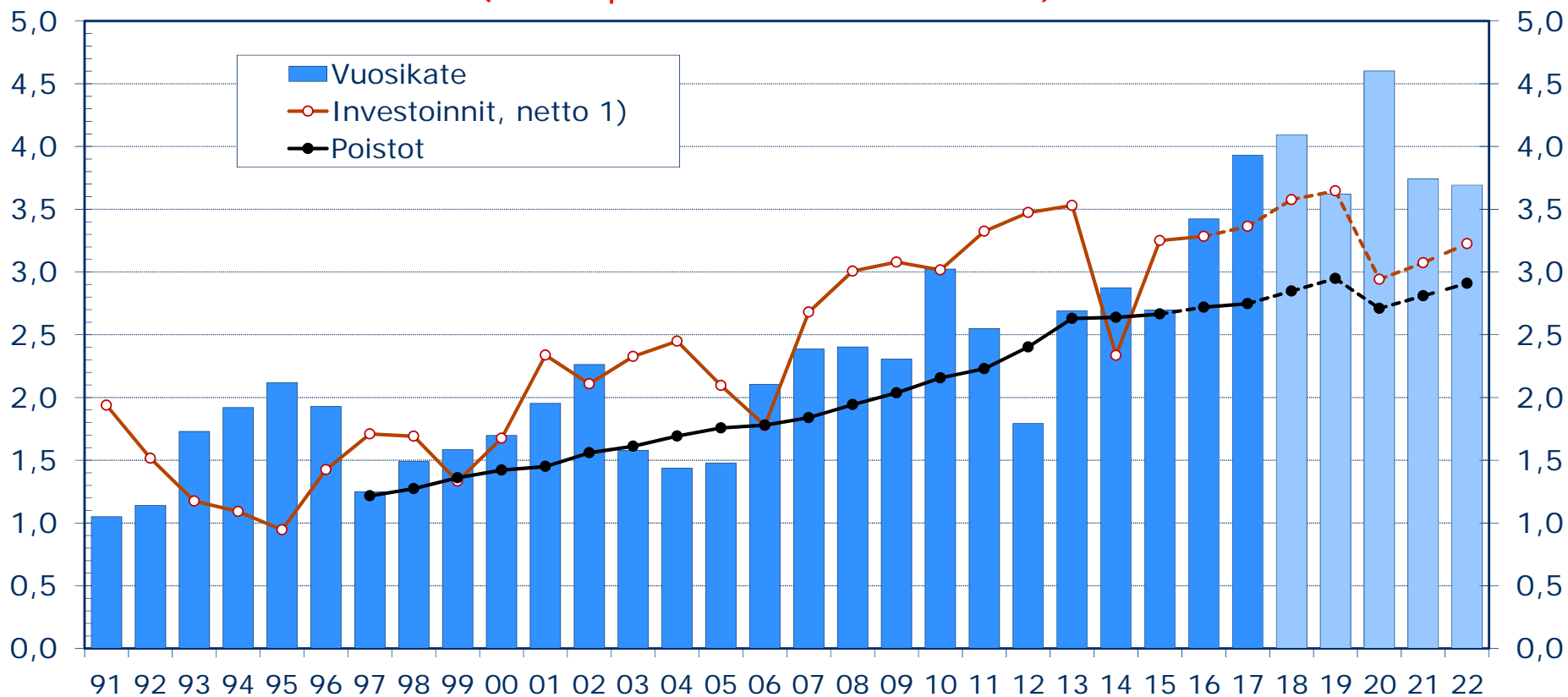
	2016	2017	2018	2019	2020 1)	2021	2022
Toimintakate	-27,78	-27,51	-28,05	-29,03	-11,77	-12,06	-12,39
Verotulot	22,10	22,54	23,17	24,22	13,65	13,27	13,54
Käyttötalouden valt.os.	8,83	8,54	8,71	8,20	2,42	2,25	2,26
Rahoitustuotot ja kulut, nett	0,27	0,37	0,26	0,23	0,30	0,29	0,28
Vuosikate	3,42	3,93	4,09	3,62	4,60	3,74	3,69
Poistot	-2,72	-2,75	-2,85	-2,95	-2,71	-2,81	-2,91
Satunnaiset erät, netto	0,38	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tilikauden tulos	1,08	1,31	1,38	0,80	2,02	1,06	0,91
<hr/>							
Tulorah. korjauserät	-0,63	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
Tulorahoitus, netto	3,17	3,61	3,78	3,30	4,28	3,43	3,37
Investoinnit, netto	-3,28	-3,36	-3,58	-3,65	-2,94	-3,07	-3,23
Rahoitusjäämä ²⁾	-0,11	0,25	0,20	-0,34	1,34	0,35	0,15
Lainakanta	18,10	18,25	18,30	18,89	14,77	14,47	14,37
Rahavarat	5,68	5,78	5,98	6,18	6,36	6,36	6,36

1) Talouden paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

2) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto
Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2022, mrd. € (käyvin hinnoin) (arviot painelaskelman mukaan)

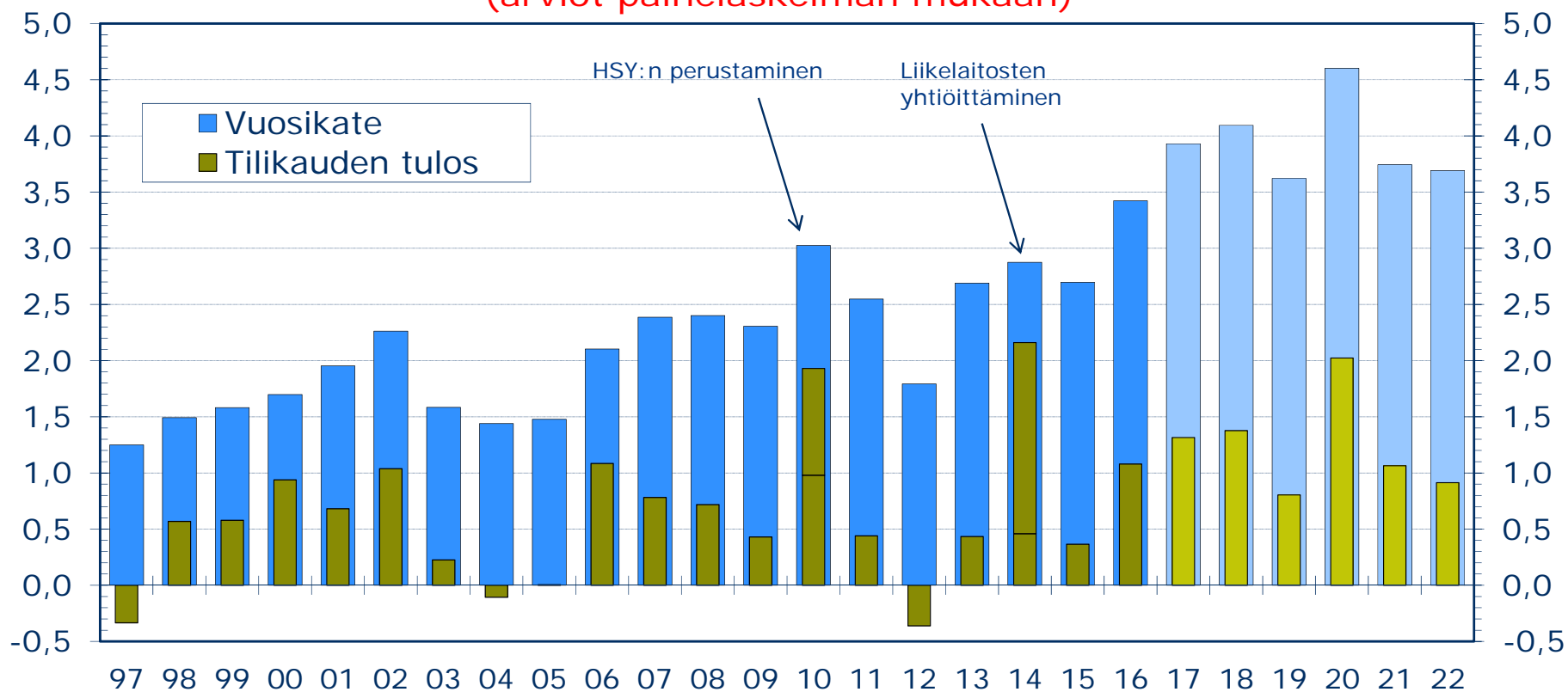

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit – rahoitusosuudet – käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

Vuosikatteen paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntasektorin vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 1997-2022, mrd. € (arviot painelaskelman mukaan)

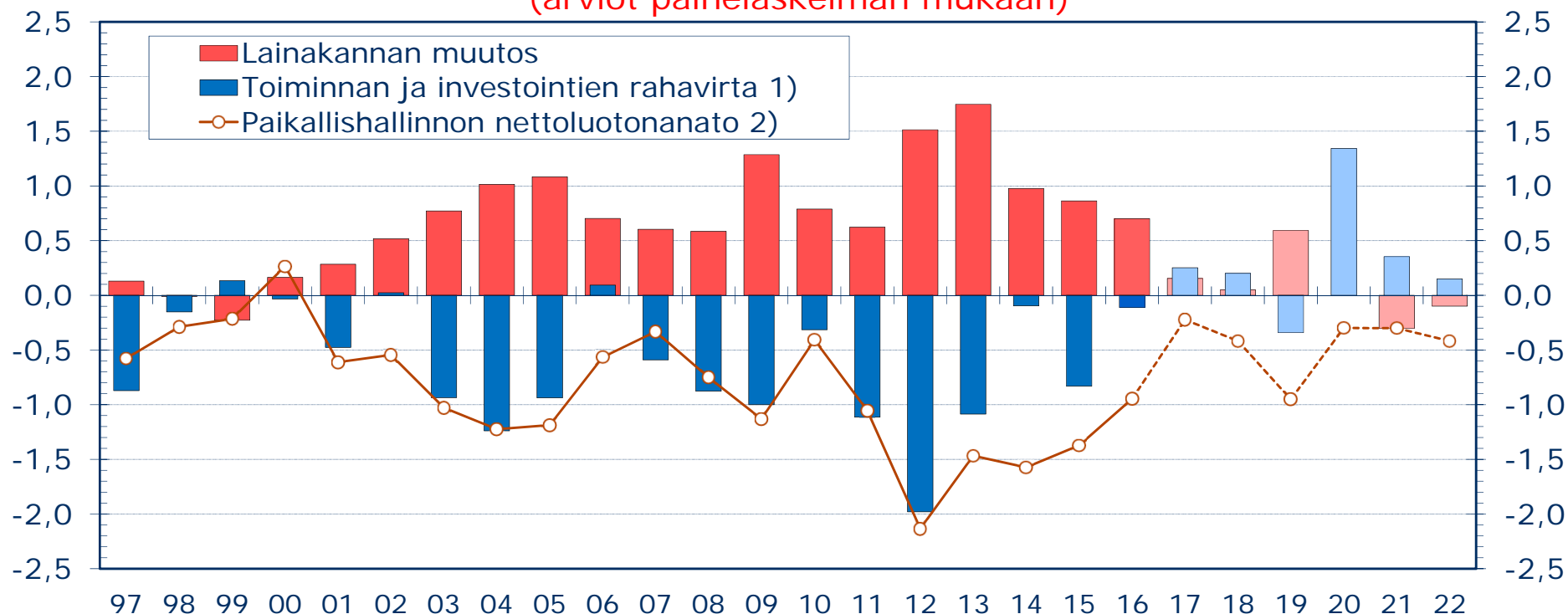
Vuonna 2010 tilikauden tulos sisältää HSY:n perustamisesta johtuvaa pääkaupunkiseudun kuntien saamaa kirjanpidollista myyntivoittoa noin 0,95 mrd. euroa.

Vuonna 2014 kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen paransi tilikauden tulosta noin 1,7 mrd. euroa.

Vuosikatteen ja tuloksen paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta ja lainakannan muutos sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2022, mrd. €

(arviot painelaskelman mukaan)

1) **Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto**

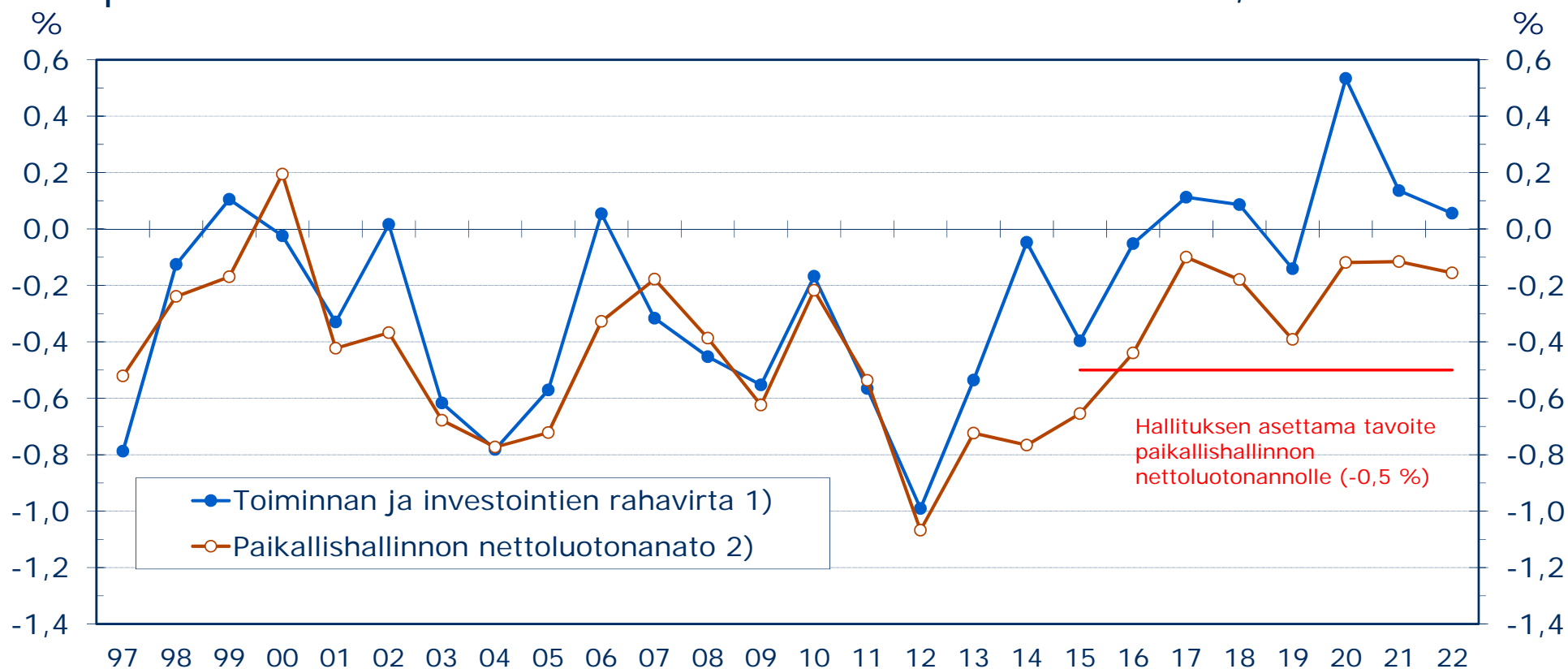
Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulo-rahoituksen korjaukset

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulok, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan = Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Lainakannan muutos vuodelta 2020 puuttuu, koska vuosien 2019 ja 2020 lainakannat eivät ole keskenään vertailukelpoisia.

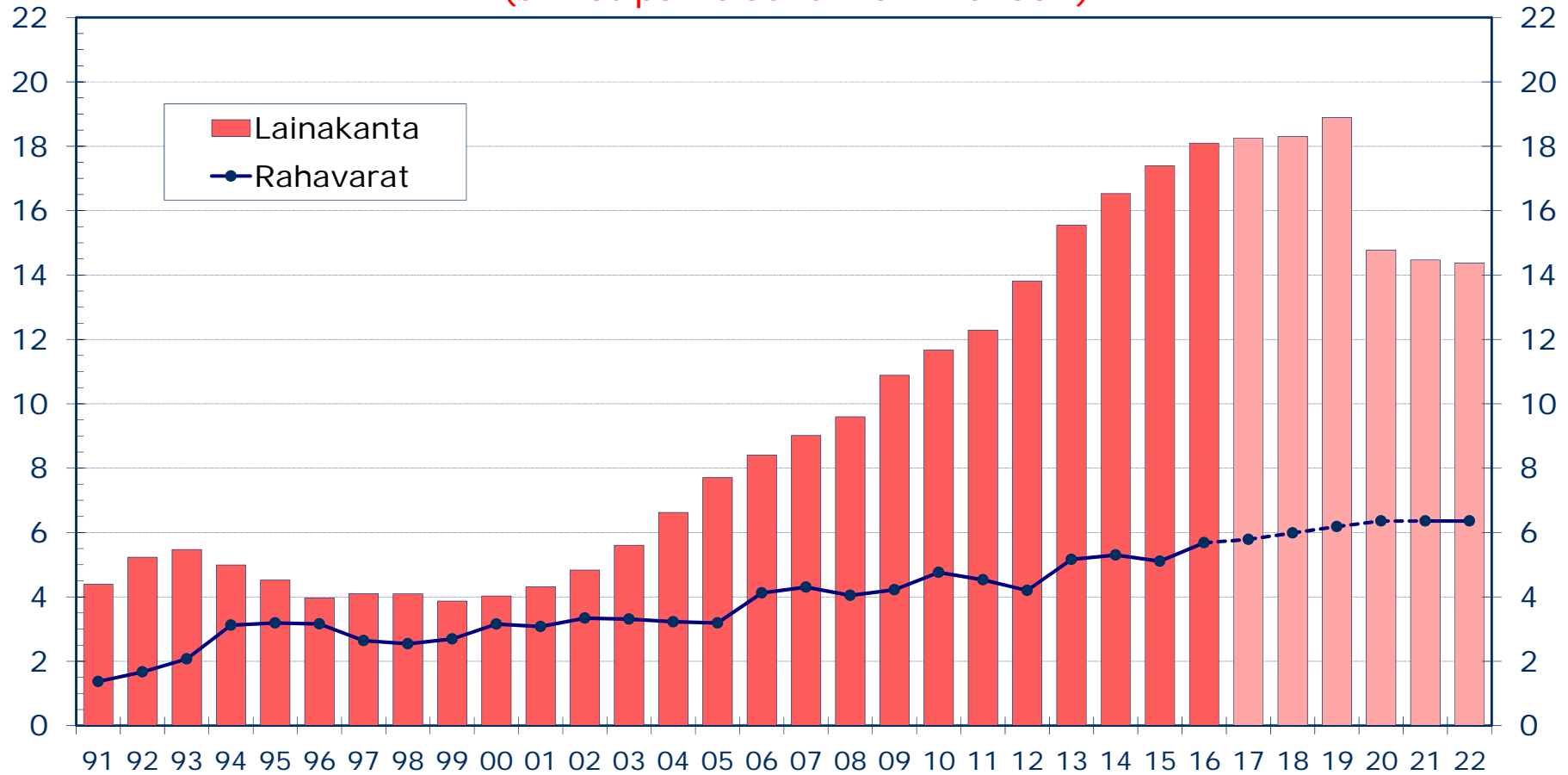
Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuosina 1997-2022, % BKT:sta

- 1) Toiminnan ja investointien rahavirta kuntien tilinpidon mukaan= Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto
Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät
- 2) Paikallishallinnon nettoluotonanto kansantalouden tilinpidon mukaan= Paikallishallinnon kokonaistulojen ja kokonaismenojen erotus

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1991-2022, mrd. € (käyvin hinnoin)

(arviot painelaskelman mukaan)

Maakuntasektorille siirtyy myös sairaanhoitopiirien velat, joiden arvioidaan kuntatalouden kehitysarviossa olevan 3,5 mrd. vuoden 2020 tasossa.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2016-2022, mrd. €

Tuloslaskelman erä	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toimintatulot	9,35	9,23	9,28	9,47	7,67	7,86	8,05
Toimintamenot	-37,13	-36,75	-37,34	-38,50	-19,44	-19,92	-20,43
Toimintakate	-27,78	-27,51	-28,05	-29,03	-11,77	-12,06	-12,39
Verotulot	22,10	22,54	23,17	24,22	13,65	13,27	13,54
Valtionosuudet	8,83	8,54	8,71	8,20	2,42	2,25	2,26
Rahoituserät, netto	0,27	0,37	0,26	0,23	0,30	0,29	0,28
Vuosikate	3,42	3,93	4,09	3,62	4,60	3,74	3,69
Poistot ja arvonalent.	-2,72	-2,75	-2,85	-2,95	-2,71	-2,81	-2,91
Satunnaiserät, netto	0,38	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tilikauden tulos	1,08	1,31	1,38	0,80	2,02	1,06	0,91
muutos-%:							
Toimintatulot	1,8	-1,2	0,5	2,0	-19,0	2,4	2,4
Toimintamenot	1,0	-1,0	1,6	3,1	-49,5	2,5	2,6
Verotulot	1,5	2,0	2,8	4,5	-43,7	-2,8	2,0
Valtionosuudet	7,2	-3,3	2,0	-5,8	-70,5	-7,0	0,3

Vuonna 2017 toimintatuloja ja –menoja sekä valtionosuuksia pienentää perustoimeentulotuen laskutuksen ja maksatuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus.

Talouden paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

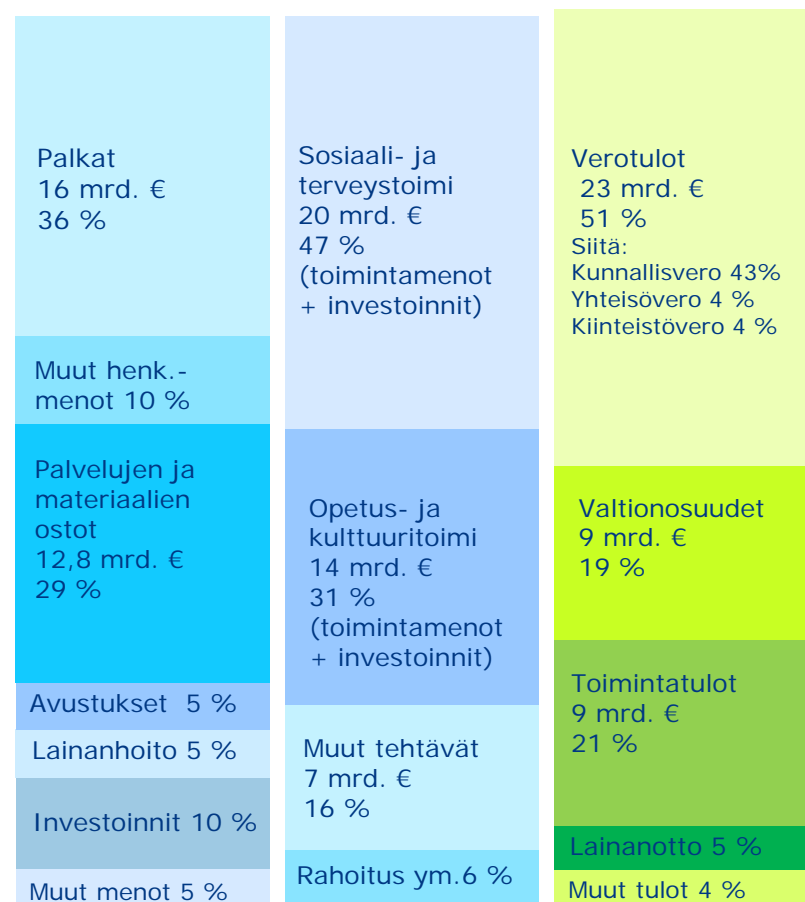
Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2015-2022, mrd. €

Rahoituslaskelman erä	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	3,42	3,93	4,09	3,62	4,60	3,74	3,69
Satunnaiset erät, netto	0,37	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Tulorahoituksen korjauserät	-0,62	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4,35	-4,47	-4,63	-4,72	-4,01	-4,12	-4,23
Rahoitusosuudet investointeihin ja investointien myyntitulot	1,09	1,11	1,05	1,07	1,07	1,05	1,01
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,09	0,25	0,20	-0,34	1,34	0,35	0,15
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset	-0,11	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	-0,05
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,52	2,17	2,10	2,69	1,18	1,60	1,90
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,08	-1,92	-2,05	-2,10	-1,80	-1,90	-2,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,26	0,03					
Muut muutokset	0,07						
Rahavarojen muutos	0,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahavarat 31.12.	5,68	5,78	5,98	6,18	6,36	6,36	6,36
Lainakanta 31.12.	18,10	18,25	18,30	18,89	14,77	14,47	14,37

Kuntien ja kuntayhtymien talous nyt ja tulevaisuudessa

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

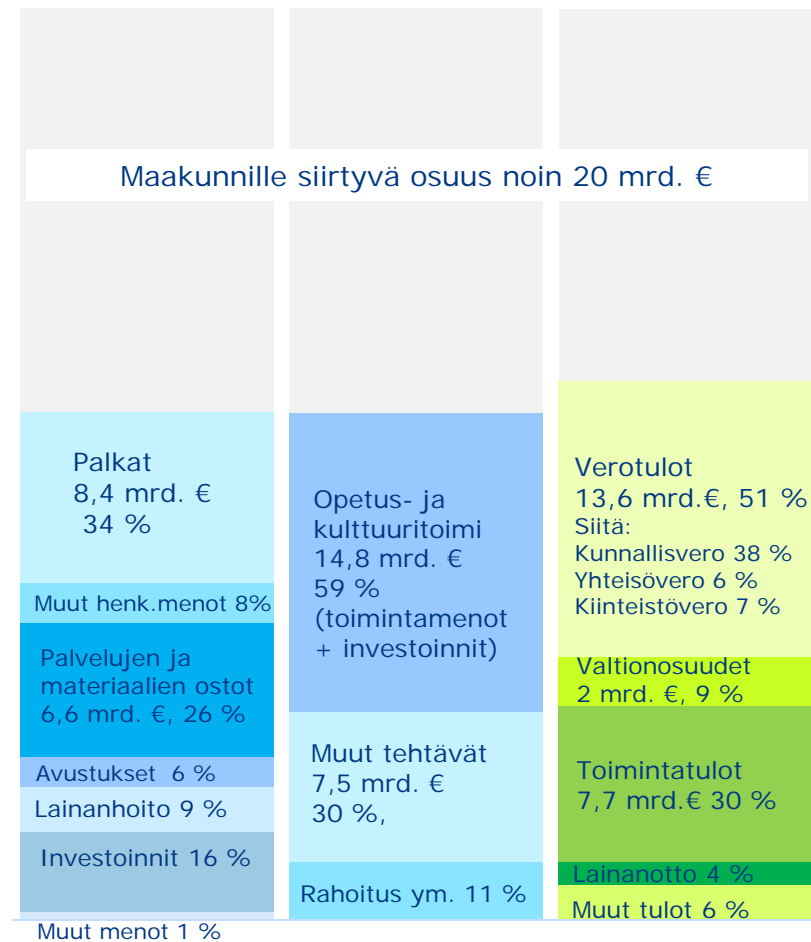
ARVIO VUODELLE 2017 noin 44 mrd. €

13.4.2018/mm

Tulos- ja rahoituslaskelman mukaiset ulkoiset tulot ja menot.

HAHMOTELMA VUODESTA 2020 noin 25 mrd. €

13.4.2018/mm

Lähde: VM

13.4.2018/Kuntaliitto/Tilastokeskus

Kuntatalousohjelman nostot keväällä 2018

- Kuntatalous vahvistui 2017 edelleen, mutta kuntien välillä on suuria eroja
- Maakunta- ja sote-uudistus muuttaa kuntatalouden rakenteita 2020
- Kuntatalouden näkymät suotuisat
- Kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan vaihtelevat paljon
- Kuntatalouden rahoitusasematavoite ollaan saavuttamassa
- Investointitarpeet, korjausvelka ja kasvukeskusten palvelujen ja infrastruktuurin laajentaminen haastavat kuntataloutta. Jotta investoinnit voitaisiin rahoittaa myös jatkossa, on kuntien tulokehityksen oltava vahvaa ja menot pidettävä kurissa.